

OSA; Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 9.-10.3.2023; Turvapaikka ja muuttoliike

Kokous

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 9.-10.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 9–10.3.2023 on tarkoitus käsitellä muuttoliikkeen ulkoista ja sisäistä ulottuvuutta ja Länsi-Balkanin ja keskisen Välimeren reittien toimintasuunnitelmia.

Keskustelun tueksi ei ole muistiota valmisteltaessa jaettu asiakirjaa tai taustakysymyksiä. Puheenjohtajalta saatujen alustavien tietojen perusteella kokouksessa saadaan tilannekatsaukset paktikonaisuudesta, Dublin-tiekartasta sekä mereltä pelastettuja koskevasta tilanteesta. Ulkoisen ulottuvuuden osalta keskustelun on ilmoitettu painottuvan Länsi-Balkanin ja keskisen Välimeren toimintasuunnitelmiin. Muuttoliikkeen ulkoisen ulottuvuuden operatiivinen koordinoitimekanismi (MOCADÉM) seuraa molempien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoa.

Maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen kokonaisuudesta annettiin lokakuussa 2020 E-kirje (E 125/2020 vp). Uudistuksen vaiheittaisesta etenemisestä annettiin E-jatkokirje 24.5.2022 (EJ 4/2022 vp).

Suomen kanta

Seuraavat maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksessa etenemistä koskevat kannat on määritetty E-kirjeessä E 125/2020 vp ja sitä koskevassa E-jatkokirjeessä EJ 4/2022 vp.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on luonut Eurooppaan laajamittaisen pakolaistilanteen. Jäsenvaltioiden tulee varautua Ukrainan kriisin jatkumiseen ja pakolaistilanteen vaikeutumiseen edelleen. Akuuttien toimien rinnalla on sekä Suomen että EU:n näkökulmasta

yhä tärkeämpää edetä myös pidemmän aikavälin tavoitteissa ja tehdä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa tarvittavat uudistukset, jotta kyetään vastaamaan Eurooppaan kohdistuviin muuttoliikkeestä johtuviin haasteisiin. Uudistusten osalta on tavoiteltava EU:n yhtenäisiä ratkaisuja, kuten Ukrainan tilanteeseen vastaamisessa on toimittu, ja pyrittävä hyödyntämään tämänhetkistä poikkeuksellista tilannetta neuvotteluratkaisun löytämisessä.

Suomelle on jatkossakin keskeinen tavoite, että EU:ssa luodaan lainsäädännöllisesti selkeä ja käytännössä toimiva järjestely korkean muuttoliikepaineen tilanteisiin ja erilaisiin kriiseihin, jotta jäsenvaltioille kohdistetaan nopeasti ja vaikuttavasti kaikki niiden tarvitsema tuki ja varmistetaan yhteisen turvapaikkajärjestelmän toimivuus ja maahanmuuton hallinta myös näissä tilanteissa. (vrt. E 125/2020 vp.)

Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan tilanteeseen liittyvät opit siitä, millaista apua ja tukea jäsenvaltiot tarvitsevat laajamittaisen maahantulon tilanteessa, kootaan ja hyödynnetään hallinta-asetuksen neuvotteluiden yhteydessä keskusteltavana olevasta yhteisvastuumekanismista sovittaessa. Mekanismi on rakennettava siten, että sillä voidaan vastata jäsenvaltioiden todellisiin tarpeisiin samalla kun tukea antaville jäsenvaltioille jätetään riittävä harkintavara tukimuotojen valintaan. Jos taloudellinen tuki otetaan osaksi yhteisvastuumekanismia, sen toteuttamisessa on pyrittävä ensisijaisesti hyödyntämään olemassa olevia rakenteita ja menettelyitä.

On tärkeää luoda tasaveroisia ja kestäviä kumppanuuksia muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa ja edistää niiden kautta EU:n tavoitteita liittyen esimerkiksi pakotetun muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen ja muuttoliikkeen hyvään hallintaan. Kumppanuuksissaan EU:n tulee pyrkiä vaikuttamaan siihen, että myös kumppanimaiden maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka olisi kansainvälistä oikeutta ja ihmisoi- keuksia kunnioittavaa. Laillisten väylien kehittäminen ja niiden saavutettavuus myös kansainvälistä suojelua tarvitseville henkilöille on tärkeä osa kokonaisvaltaista ja kestä- vää EU:n maahanmuuttopolitiikkaa.

Seuraavat kannat on esitetty U-kirjelmässä U 62/2020 vp.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa luotaisiin pysyvä ja kaikkia jäsenvaltioita si- tova ratkaisu etsintä- ja mereltä pelastettujen pelastusoperaatioiden jälkeisiin maihin- nousutilanteisiin (SAR), jotka liittyvät ulkorajan ylittämiseen ja joissa on maahantulopyr- kimys, tapauskohtaisten ja tilapäisten ratkaisujen sijaan. Menettelyn tulisi tukea sekä tu- kitoimista hyötyvää jäsenvaltiota että yhteisen järjestelmän toimivuutta. Samalla on myös tarve kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ihmishenkien menetyksiin Välimerellä arvioitaessa EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkajärjestelmää sekä kehittää keinoja tä- män välttämiseksi. Jäsenvaltiolla tulisi myös olla ennalta sovitun kehyksen puitteissa mahdollisuus päättää, minkälaisiin tukitoimiin se on valmis sitoutumaan.

Pääasiallinen sisältö

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistuksen eteneminen

EU:n komissio käynnisti syyskuussa 2020 kokonaisvaltaisen maahanmuutto- ja turva- paikkapolitiikan uudistuksen (New Pact on Migration and Asylum, kutsumanimenä pakti). Uudistus kattaa eri osa-alueita, kuten yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistami- sen, kumppanuudet EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, paluun tehostamisen sekä lail- listen väylien edistämisen.

Uudistuksen keskeinen tavoite on ratkaisun hakeminen yhteisen turvapaikkajärjestel- män ongelmakohtiin, ja tältä osin työ perustuu jo vuosia jatkuneisiin neuvotteluihin vuo-

sina 2016–2018 annettujen ehdotusten pohjalta. Neuvotteluiden etenemistä on hidastanut monien jäsenvaltioiden vaatimus hyväksyä turvapaikkajärjestelmän uudistus kokonaisuutena eli pakettiratkaisuna, mistä johtuen pitkälle neuvoteltujakaan ehdotuksia ei ole voitu hyväksyä. Myös Euroopan parlamentti on puolustanut pakettiratkaisua. Suurimpana jäsenvaltioita jakavana kysymyksenä on edelleen tasapainon löytäminen erityisesti ulkorajatoimiin liittyvien velvoitteiden ja yhteisvastuutoimien välille.

Keväällä 2022 puheenjohtajana toimineen Ranskan esittelemässä vaiheittaisessa lähestymistavassa keskeistä oli, että sekä velvoitteita että yhteisvastuuta koskevia elementtejä edistettäisiin yhtäläisesti. Neuvotteluissa saavutettiin konkreettista edistystä, kun seulonta- ja Eurodac-asetuksista saavutettiin neuvoston yleisnäkemykset kesäkuussa 2022. Eurodac-asetusta koskevat kolmikantaneuvottelut on käynnistetty joulukuussa 2022. Lisäksi Ranskan kaudella kesäkuussa 2022 laadittiin ns. yhteisvastuujulistus eli jäsenvaltioiden poliittinen julistus yhteisvastuutoimista, joilla tuetaan EU:n ulkorajavaltioita Välimeren alueella. Kaikkiaan 21 jäsenmaata ja Schengen-assosioitunutta maata liittyi yhteisvastuujulistukseen, jolla sovittiin yhteisten toimien osoittamisesta Välimeren maiden tueksi erityisesti turvapaikanhakijoiden sisäisten siirtojen mutta myös taloudellisen tuen muodossa. Osana näitä toimia Suomi ilmoitti joulukuussa 2022 pyrkivänsä helpottamaan Välimeren alueen EU-maiden vastaanottojärjestelmien tilannetta ja teki 15.12.2022 valtioneuvoston päätöksen ottaa vastaan enintään 175 näistä maista siirrettävää turvapaikanhakijaa.

Vuoden 2022 lopussa toiminut neuvosto saavutti osittaisen yleisnäkemyksen menettelyasetuksesta. Sovun ulkopuolelle jäi kuitenkin keskeinen ehdotus pakollisesta rajamenettelystä, jonka osalta kevään 2023 puheenjohtajana toimiva Ruotsi on jatkamassa käsittelyä neuvoston turvapaikkatyöryhmässä. Lisäksi neuvosto ja Euroopan parlamentti päivittivät neuvottelumandaattinsa jo aiemmin neuvottelussa olleiden uudelleensijoittamis- ja määritelmäasetusten sekä vastaanottodirektiivin osalta, jotka ovat vuoden 2016 säädösehdotuksia.

Ranska ja Tšekki laativat yhdessä tulevien puheenjohtajavaltioiden ja Euroopan parlamentin kanssa tiekartan rytmittämään paktin lainsäädäntöaloitteiden käsittelyä jäljellä olevalla lainsäädäntökaudella. Tiekartalla lainsäädäntöosapuolet sitoutuivat periaatteellisella tasolla kokonaisuuden edistämiseen siten, että kokonaisuus saataisiin valmiiksi vielä tällä lainsäädäntökaudella. Kokonaisuuden edistämiseen liittyvän aikataulupaineen tiedostamista on osaltaan korostanut myös se, että esimerkiksi komissio on painottanut mahdollisuutta edetä paktin osalta jatkossa määräenemmistö päätöksin aiemmin tavoitellun yksimielisyyden sijaan.

Velvoitepuolen tasapainottamiseksi Tšekki esitteli yhteisvastuutoimien vaihtoehtoista malliaan hallinta-asetukseen sisältyvän yhteisvastuuosion ja kriisiasetuksen muuttamiseksi. Malliin sisältyi myös joustoa velvoitepuolen ehdotuksiin, kuten menettelyasetukseen sisältyvään pakolliseen rajamenettelyyn. Tšekki sai jäsenvaltioilta yleistä kannatusta esittelemälleen konseptille. Ruotsi on sanoittanut konseptin hallinta-asetuksen yhteisvastuuta koskeviin artikloihin, joita on käsitelty neuvoston turvapaikkatyöryhmässä alkuvuoden 2023 aikana. Myöhemmin keväällä Ruotsin on tarkoitus ottaa käsittelyyn myös rajamenettelyä koskevat menettelyasetuksen säännökset, joihin on lisätty joustoa. Ruotsin tavoitteena on saavuttaa neuvoston yleisnäkemykset sekä hallinta-asetuksesta että menettelyasetuksesta.

Konseptin tavoitteena oli oikeudellisesti velvoittava, mutta räätälöity ja tarpeisiin perustuva, joustava järjestelmä, jolla jäsenvaltiot osoittaisivat yhteisvastuuta paineen alla olleille maille. Järjestelmä perustuisi ennakolta arvioituun kokonaistilanteeseen, jonka pohjalta käytettävissä olisi aina vuodeksi kerrallaan ennalta määriteltä määrä jäsenvaltioiden lupaamia sisäisiä siirtoja sekä muita tukitoimia. Tavoitteena on, että muuttoliikkeen pai-

netilanteissa kyettäisiin toimimaan nykyistä ennakoivammin ja osoittamaan tukea nopeasti ja tarkasti jäsenvaltion tunnistettuun tilanteeseen vastaten. Tavanomaisempiin painetilanteisiin vastaamisen lisäksi kriisiasetusta muutettaisiin siten, että siihen sisältyisi jäsenvaltion erilliseen pyyntöön perustuva järjestelmä, jolla tukea voitaisiin osoittaa joko jäsenvaltioiden lupaamasta sisäisten siirtojen reservistä tai tarvittaessa muilla keinoin.

Yhteisvastuumekanismiin osallistuminen olisi pakollista, mutta siinä olisi joustavuutta sen suhteen, millä käytännön tavoilla kukin jäsenvaltio osallistuisi. Lisäksi kriisiasetukseen sisältyisi mahdollisuuksia poiketa säädöksistä ja välittömän suojelun konsepti mietittäisiin uusiksi. Hallinta-asetuksen puolella on myös ollut keskustelussa vastuunmäärittämistä koskeviin artikloihin tehtävät muutokset. Muutokset kohdistuisivat tulevaan pysyvään järjestelmään, joten kyse ei siten olisi joustosta paine- tai kriisitilanteessa.

Yhteisvastuukonseptin osalta jäsenvaltioiden näkemykset eriyvät erityisesti yhteisvastuun osoittamisen tavan, laajuuden ja velvoittavuuden osalta. Myös mahdollisuudet poiketa muista yhteiseen turvapaikkajärjestelmään liittyvistä velvoitteista osana yhteisvastuutoimia ovat olleet keskusteluissa.

Huomioiden tulevat Euroopan parlamentin vaalit kesäkuussa 2024 ovat nykyinen Ruotsin sekä syksyllä koittava Espanjan puheenjohtajuuskausi paktineuvotteluiden ja niissä edistymisen näkökulmasta erittäin ratkaisevia.

Dublin-tiekartta

Niin sanotulla Dublin-tiekartalla pyritään nykyisen Dublin II -asetuksen tehokkaampaan ja yhdenmukaisempaan soveltamiseen erityisesti sen osalta, että Dublin-järjestelmälle keskeiset siirrot vastuussa oleviin jäsenvaltioihin toteutettaisiin. Jos asetuksen mukaisia siirtoja ei tehdä tai prosessi kestää kauan, hakijat ehtivät siirtyä luvattomasti eteenpäin ennen asetuksen mukaista siirtoa. Dublin-asetuksen mukaiset siirrot kytkettyvät siten olennaisesti myös edelleen liikkumisen torjuntaan. Tällä hetkellä kaikki jäsenmaat eivät välttämättä edes aktiivisesti pyri siirtämään kaikkia siirtoa odottavia henkilöitä, tai eivät kapasiteettinsa puolesta siihen pysty. Kaikkiin jäsenvaltioihin kuten esimerkiksi Kreikkaan ei myöskään ole ongelmattomasti siirtää hakijoita, ja myös tähän tilanteeseen pyritään nyt vaikuttamaan erityisesti ajantasaisella maatiedolla. Paktineuvotteluissa olevien uusien lainsäädäntöehdotuksen edistämisen ohella myös voimassa olevan lainsäädännön soveltaminen ja nykyisen järjestelmän tehokas toiminta ovat tärkeitä maahanmuuton hallinnan ja järjestelmän uskottavuuden kannalta, ja tiekartalla pyritään osaltaan vastaamaan tähän tarpeeseen.

Siirtojen hitauden ja toimeenpano-ongelmien lisäksi myös vastuunmäärittäminen kestää monissa tapauksissa liian kauan, eivätkä säännöt ole kaikilta osin selkeitä. Hakija voi myös usein omalla toiminnallaan esimerkiksi viranomaisia pakoilemalla käytännössä vaikuttaa siihen, että vastuu siirtyy toiselle jäsenvaltiolle. Myös tämä aiheuttaa edelleen liikkumista. Merkittävä rakeenteellinen ongelma nykyisessä järjestelmässä on se, että vastuu hakijoista kasautuu voimakkaasti ns. etulinjan maille. Näihin kysymyksiin pyritään löytämään ratkaisuja hallinta-asetusta koskevilla neuvotteluilla.

Puheenjohtaja on tuonut neuvoston työryhmätasolle yhteisvastuukonseptiinsa perustuen myös ehdotuksensa hallinta-asetuksen vastuusäännöksiin liittyvien artiklojen edelleen työstämiseksi. Puheenjohtaja on hakenut kompromissia hallinta-asetuksen vastuusäännösten osalta erityisesti siihen, kuinka kauan tiettyihin vastuuperusteisiin voidaan vedota, vastuun päättymisestä hakijan poistuttua unionin alueelta ja vastuun siirtymisestä, jos siirtoa ei saada suoritettua.

Länsi-Balkanin ja keskisen Välimeren toimintasuunnitelmat

Ylimääräisessä Eurooppa-neuvoston kokouksessa 9.2.2023 kehoitettiin kokonaisvaltaisiin toimiin kumppanuuksissa kolmansien maiden kanssa erityisesti paluiden tehostamiseksi. Eurooppa-neuvosto totesi myös, että Länsi-Balkanin ja keskisen Välimeren toimintasuunnitelmat tulisi panna täytäntöön ja että komission tulisi esitellä Atlantin, läntisen ja itäisen Välimeren reittejä koskevat toimintasuunnitelmat.

Komissio esitteli 5.12.2022 Länsi-Balkania koskevan toimintasuunnitelman, jossa kehoitettiin vahvistamaan rajaturvallisuutta, nopeuttamaan turvapaikkamenettelyjä, torjumaan siirtolaisten salakuljetusta, parantamaan paluuyhteistyötä ja saattamaan Länsi-Balkanin maiden viisumipolitiikat linjaan EU:n viisumipolitiikan kanssa:

- I) Rajaturvallisuuden vahvistaminen reitin varrella; neljä kohtaa, joissa kehoitetaan vahvistamaan Frontexin yhteisoperaatioita, tukemaan Länsi-Balkanin maita, Frontexin tukeen ulkorajoilla sijaitseville EU-maille, ja rahalliseen tukeen ulkorajavaltioille.
- II) Varmistetaan nopeat turvapaikkamenettelyt ja tuetaan vastaanottokykyä; viisi kohtaa, joissa pyritään tukemaan Länsi-Balkanin maiden turvapaikkaprosesseja sekä mm. pilotoimaan nopeutettuja rajamenettelyitä EU-maissa ja toimeenpanemaan Dublin-siirtoja koskeva toimintasuunnitelma.
- III) Siirtolaisten salakuljetuksen torjunta; kolme kohtaa, joissa kehoitetaan tehostamaan Europolin toimintaa, salakuljetuksen vastaista toimintaohjelmaa ja asettamaan seurauksia salakuljetukseen osallistuville kuljetusyriyksille.
- IV) Takaisinotto- ja paluuyhteistyön tehostaminen; kolme kohtaa, joissa tuetaan Länsi-Balkanin maita palautuksissa, vahvistetaan maiden operatiivista kykyä, ja järjestetään takaisinottokomiteoita Länsi-Balkanin maiden kanssa.
- V) Viisumien harmonisointi; neljä kohtaa, joissa pyrkimyksenä harmonisoida viisumipolitiikka EU:n kanssa, olla yhteydessä ja seurata tilannetta myös viisumikeskeytysmekanismin näkökulmasta ja koordinoida EU-delegaatioiden ja jäsenvaltioiden edustustojen viestejä Länsi-Balkanin maissa.

Länsi-Balkanin kautta Euroopan unionin alueelle saapuvien siirtolaisten määrät olivat vuoden 2022 aikana merkittävässä kasvussa. EU:n Länsi-Balkanin maiden vastaisilla ulkorajoilla havaittujen laittomien rajanylitysten ja niiden yritysten määrä oli vuoden 2022 aikana lukumäärällisesti noin kolminkertainen vuoteen 2021 ja kymmenkertainen vuoteen 2019 verrattuna. Monissa Länsi-Balkania lähellä olevissa EU-maissa turvapaikanhakijamäärät vastaavat jo vuoden 2015–2016 lukemia ja vastaanottojärjestelmät ovat erittäin kuormittuneita.

Muuttoliikepaineen alla olevat jäsenvaltiot ovatkin korostaneet, että suuri osa hakijoista edustaa tällä hetkellä kansallisuuksia, joiden osalta hyväksymisasteet ovat erittäin matalia. Länsi-Balkanin muuttoliikereittiin liittyy huomattavissa määrin rikollista toimintaa, kuten ihmissalakuljetusta ja ihmiskauppaa.

Yhtenä ratkaisuna on esitetty myös turvallisten kolmansien maiden yhteistä toteamista. Maan turvalliseksi toteamisella voidaan nopeuttaa kyseisestä maasta saapuvien turvapaikanhakijoiden hakemusten käsittelyä ja mahdollisia palautuksia. Toteaminen voi myös vähentää turvapaikan hakemista ilmeisen perusteettomissa tapauksissa. Länsi-Balkanin muuttoliikereitin paine ei ole toistaiseksi lisännyt kansainvälisen suojelun hakijoiden määrää Suomessa johtuen esimerkiksi usean jäsenvaltion käyttöön ottamasta sisärajavallonnasta.

EU:n näkökulmasta (tiettyjen) Länsi-Balkanin maiden viisumipolitiikalla on ollut kielteisiä muuttoliikevaikutuksia. Useilla kymmenillä kansalaisuuksilla on ollut viisumivapaus alueelle, joita on hyödynnetty myös siirtymiseen EU-alueelle. Serbia, Montenegro, Pohjois-Makedonia ja Albania ovat kuitenkin jo kiristäneet viisumivaatimuksia tiettyjen maiden kansalaisille (esim. Burundi, Tunisia, Intia).

Komissio esitteli 21.11.2022 keskistä Välimerä koskevan toimintasuunnitelman, jossa kehoitetaan toimimaan yhteistyössä kumppanimaiden kanssa, koordinoimaan etsintä- ja pelastustoimia ja vahvistamaan vapaaehtoisen yhteisvastuumekanismin täytäntöönpanoa:

- I) Yhteistyön tiivistäminen kumppanimaiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa; sisältää yhteensä 13 kohtaa, joissa toimia tulisi tehostaa paktiin perustuvan tasapainoisen ja räätälöidyn lähestymistavan puitteissa.
- II) Koordinoidumpi lähestymistapa etsintä- ja pelastusoperaatioihin; sisältää yhteensä neljä kohtaa, ja osana toimia ns. SAR kontaktiryhmä aktivoidaan uudelleen; 1) yhteistyön tiivistäminen jäsenvaltioiden välillä; 2) Frontexin yhdessä alueen jäsenvaltioiden suorittama keskeisen Välimeren reitin tilanneanalyysi ja tuen tarpeiden arviointi; 3) keskustelun edistäminen Välimeren rantavaltioiden välillä alueellisesta lähestymistavasta SAR-toimintaan yhteistyössä IOM:n ja UNHCR:n kanssa; 4) keskustelujen edistäminen kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) kanssa SAR-toimintaan osallistuville aluksille suunnatun toimintakehyksen ja ohjeistuksen laatimisesta, huomioiden eurooppalainen konteksti.
- III) Yhteisvastuujulistukseen perustuvan vapaaehtoisen yhteisvastuumekanismin ja yhteisen tiekartan tehokkaampi toimeenpano. Sisältää yhteensä neljä kohtaa, joiden avulla pyritään tehostamaan ja edistämään yhteisvastuujulistuksen toimeenpanoa.

Muuttoliikepaine keskisen Välimeren reitillä kasvoi vuonna 2022 merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna ja määrät olivat korkeimmalla tasolla sitten vuoden 2017. Kasvua on havaittu kaikilla Italiaan suuntautuvilla reiteillä (pl. Algeria). Myös reitit Itäisen Välimeren kautta Turkista ja Libanonista suoraan Italiaan olivat aktiivisia. Italian sisäministeriön mukaan maahan saapui Välimeren reittien kautta vuoden 2022 aikana yhteensä yli 105 000 siirtolaista. Kasvua edellisvuoteen oli yli 50 %. Yli puolet tulijoista lähti liikkeelle Libyasta. Erityisesti joulun ja uuden vuoden aikana maahantulojen määrät olivat korkealla tasolla ja Italiaan saapui useita tuhansia siirtolaisia.

Keskisen Välimeren reittiä saapuneet lähtevät vaaralliselle merimatkalle erityisesti Libyasta ja Tunisiasta. Viranomaisien lisäksi meripelastusta alueella harjoittavat myös kansalaisjärjestöjen alukset, joiden toiminta on herättänyt runsaasti keskustelua erityisesti rantautumismahdollisuuksista ja alusten lippuvaltioiden velvollisuuksista pelastettuja kohtaan. Keskustelu meripelastettuja kuljettavien alusten rantautumismahdollisuuksista nousi uudelleen poliittiseen keskusteluun Ranskan sallittua alun perin Italiaan pyrkineen Ocean Vikingin rantautumisen alueelleen 10.11.2022. Aluksella oli yhteensä 238 mereltä pelastettua henkilöä, ja se oli etsinyt rantautumismahdollisuutta jo kahden viikon ajan. Marraskuussa 2022 valtioneuvosto puolestaan päätti, että Suomi ottaa vastaan kymmenen turvapaikanhakijaa, jotka oli pelastettu Ranskaan rantautuneelle Ocean Viking -alukselle. Kuten edellä on jo mainittu, valtioneuvosto päätti 15.12.2022 ottaa 175 Välimeren maista siirrettyä turvapaikanhakijaa osana kesäkuun 2022 yhteisvastuujulistusta. Tätä ennen Suomeen vastaanotettu 175 Välimeren maista siirrettyä turvapaikanhakijaa helmikuussa 2020 tehdyn valtioneuvoston päätöksen nojalla sekä 13 hakijaa kesällä 2019 tehdyn päätöksen nojalla.

Erityisesti Italia ja Malta ovat vaatineet tiukkoja sääntöjä kansalaisjärjestöjen alusten toiminnalle. Ne katsovat, että meripelastus (SAR) on osa Välimeren valtioiden kansainväli-

siä velvoitteita, ja tämän puitteissa ne ovat myös sallineet alusten rantautumisen ja pelastettujen maihinnousun. Samalla ne kuitenkin painottavat, etteivät ne voi olla yksin vastuussa rantautuneista vaan tilanteeseen tulisi löytää EU:n yhteisiä ratkaisuja, ja että sisäiset siirrot ovat ainoa kyseeseen tuleva tehokas toimi. Tätä näkemystä nämä valtiot ovat pitäneet esillä myös käytäessä neuvotteluja osana paktia ehdotetusta yhteisvastuumekanismista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 1.-2.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.1.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Iikka Saunamäki, SM/MMO, p. 0295 488 267

Saila Heinikoski, SM/MMO, p. 0295 488 619

Kukka Krüger, SM/MMO, p. 0295 488 270

Anne Lamminmäki, VNK, p. 0295 160 129

VAHVA-tunnus

EU/85/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite   Napsauta tähän ja kirjoita viite